

Opinia
o rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe, ustawy – Prawo
restrukturyzacyjne oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (UD260)

I. Uwagi wstępne

Przedmiotem Opinii Rady Legislacyjnej jest projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe, ustawy – Prawo restrukturyzacyjne oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (UD260). Projekt ten dotyczy zniesienia, sprawowanego przez sąd upadłościowy z urzędu, nadzoru nad wykonywaniem przed upadłego planu spłaty wierzycieli, wprowadzenia ryczałtowego wynagrodzenia syndyka oraz ryczałtowych wydatków w upadłości konsumenckiej¹ oraz kilku szczególnych rozwiązań, których celem jest usprawnienie i zwiększenie efektywności postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych.

Co do zasady Projekt zasługuje na uznanie i powinien być przedmiotem dalszych prac legislacyjnych. Proponowane rozwiązania zmierzają do usprawnienia i przyspieszenia postępowań upadłościowych, nie naruszając jednocześnie słuszych praw wierzycieli oraz upadłego. W dalszej części Opinii projektowane zmiany zostaną omówione z podziałem na zagadnienia, których dotyczą. Zostaną przy tym wskazane pewne mankamenty Projektu, których usunięcie niewątpliwie zwiększy jego skuteczność i zagwarantuje realną efektywność przyjętych rozwiązań.

II. Uwagi szczegółowe

¹ Upadłość konsumencka została wprowadzona do polskiego systemu prawnego ustawą z dnia 5.12.2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 234, poz. 1572). Termin „upadłość konsumencka” nie jest określeniem ustawowym i może być akceptowany jako element języka prawniczego wyłącznie w znaczeniu pewnego skrótu myślowego, oznaczającego postępowanie upadłościowe prowadzone wobec osoby, która nie prowadzi działalności gospodarczej ani zawodowej. W literaturze wskazuje się, że brak użycia przez ustawodawcę wspomnianego pojęcia nie uchybia poprawności jego używania zarówno w teorii, jak i w praktyce prawa (R. Adamus, A.J. Witosz, A. Witosz, *Upadłość konsumencka, Komentarz praktyczny*, Warszawa 2009 r., s. 7, A. Hrycaj, *Prawo i postępowanie upadłościowe osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej*, Warszawa, 2020, s. 8).

1. Zniesienie sprawowanego z urzędu nadzoru nad realizowaniem przed upadłego planu spłaty wierzycieli

Obecne rozwiązania w zakresie wykonywania planu spłaty wierzycieli istotnie i ponadmiarowo obciążają sądy upadłościowe. Jest tak z dwóch powodów.

Po pierwsze, aktualnie po ustaleniu przez sąd upadłościowy projektu planu spłaty wierzycieli tenże sąd sprawuje z urzędu nadzór nad wykonywaniem planu spłaty. Obowiązek działania sądu upadłościowego z urzędu wynika z następujących przepisów:

a) Art. 491(16) p.u.²

2g. Sąd uchyla postanowienie o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, gdy w okresie, o którym mowa w ust. 2c, upadły:

1) nie złożył w terminie sprawozdania, o którym mowa w ust. 2e,

2) w sprawozdaniu, o którym mowa w ust. 2e, podał nieprawdziwe informacje, w szczególności zataił osiągnięte przychody lub nabyte składniki majątkowe,

3) dokonał czynności prawnej, o której mowa w ust. 2c, bez uzyskania zgody sądu albo czynność ta nie została przez sąd zatwierdzona,

4) ukrywał majątek lub czynność prawna upadłego została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli

– chyba że uchybienie obowiązkom jest nieznaczne lub zaniechanie uchylenia postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi; przepis art. 491(14) ust. 7 stosuje się.

b) Art. 491(20) p.u.

1. W razie niewykonywania przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli sąd z urzędu albo na wniosek wierzyciela, po wysłuchaniu upadłego i wierzycieli objętych planem spłaty wierzycieli, uchyla plan spłaty wierzycieli, chyba że uchybienie obowiązkom jest nieznaczne lub dalsze wykonywanie planu spłaty wierzycieli jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, gdy upadły:

1) nie złożył w terminie sprawozdania z wykonania planu spłaty wierzycieli zgodnie z art. 491(18) ust. 3;

² Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 614 z późn. zm.); dalej jako p.u.

2) w sprawozdaniu z wykonania planu spłaty wierzycieli zataił osiągnięte przychody lub nabyte składniki majątkowe, o których mowa w art. 491(18) ust. 3;

3) dokonał czynności prawnej, o której mowa w art. 491(18) ust. 1, bez uzyskania zgody sądu albo czynność ta nie została przez sąd zatwierdzona;

4) ukrywał majątek lub czynność prawna upadłego została prawomocnie uznana za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli.

c) Art. 491(21) ust. 1 p.u.

Po wykonaniu przez upadłego obowiązków określonych w planie spłaty wierzycieli sąd wydaje postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty wierzycieli i umorzeniu zobowiązań upadłego powstałych przed dniem ogłoszenia upadłości i niewykonanych w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli. Na postanowienie przysługuje zażalenie.

Z powyższych przepisów wynika, że na skutek sprawowania przez sąd z urzędu nadzoru nad wykonywaniem planu spłaty wierzycieli może, bez żadnego wniosku ze strony uczestników postępowania, dojść do uchylecia postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań, uchylenia planu spłaty wierzycieli lub stwierdzenia wykonania planu spłaty wierzycieli. Podjęcie decyzji w tym zakresie jest wynikiem analizy dokonanej przez sąd w ramach sprawowania z urzędu nadzoru nad wykonywaniem planu spłaty. Nadzór ten stanowi istotne obciążenie sądów upadłościowych, a wraz ze wzrostem liczby upadłości konsumenckich obciążenie sądów upadłościowych wynikające z konieczności sprawowania nadzoru będzie istotnie rosnąć. W ocenie Projektodawcy, którą to ocenę Rada Legislacyjna w pełni podziela, o czym szerzej dalej, wykonywanie przez dłużnika planu spłaty nie wymaga obciążenia sądów upadłościowych obowiązkiem działania z urzędu w interesie wierzycieli, z których znaczną część stanowią wierzyciele profesjonalni, w tym instytucje finansowe.

Po drugie, po wykonaniu planu spłaty wierzycieli sąd z urzędu musi wszcząć postępowanie w celu wydania postanowienia o stwierdzeniu wykonania planu spłaty. Zgodnie z § 209 pkt 12 oraz § 234a pkt 18 Zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. MS z 2019 r. poz. 138 z późn. zm.), dla spraw o zmianę, uchylenie lub stwierdzenie wykonania układu zawartego w postępowaniu upadłościowym, o zmianę, uchylenie lub stwierdzenie wykonania planu spłaty wierzycieli i umorzenia zobowiązań upadłego w postępowaniach upadłościowych dotyczących osób fizycznych oraz o uchylenie postanowienia o warunkowym umorzeniu zobowiązań i ustalenie planu spłat prowadzi się wykaz GUu. Badania przeprowadzone przez Instytut Prawa Upadłościowego i Restrukturyzacyjnego (<https://ipuir.lazarski.pl/pl/badania-naukowe-ipuir/> ; zakładka: 3. Udział

sygnatur w ogólnej liczbie spraw) wykazały, że liczba spraw GUu nieustannie rośnie. W 2019 r. zarejestrowano 1.286 takich spraw, w 2020 r. – 2.094, w 2021 r. – 3.469, w 2022 r. – 5.894, w 2023 r. – 7.944, a w 2024 r. aż 10.204 sprawy. Widać więc, że bez interwencji ustawodawcy liczba postępowań o stwierdzenie wykonania planu spłaty (jest to zasadnicza część spraw GUu, przy znacznie mniejszym udziale spraw o zmianę lub uchylenie planu spłaty wierzycieli) będzie nieustannie i istotnie rosła.

Opisane wyżej problemy zauważył Projektodawca, który w uzasadnieniu Projektu wskazał, że „Na gruncie obecnie obowiązujących przepisów sąd z urzędu sprawuje nadzór nad wykonywaniem przez upadłego planu spłaty wierzycieli. Jeżeli sąd poczyni ustalenia, że plan nie jest wykonywany lub jest wykonywany, ale zachodzą inne negatywne okoliczności dotyczące zachowań upadłego, sąd powinien wydać postanowienie o uchyleniu planu spłaty wierzycieli. Regulację tę należy ocenić negatywnie na kilku płaszczyznach.

Po pierwsze, plan spłaty wierzycieli realizuje przede wszystkim prywatny interes majątkowy wierzycieli, tj. zmierza do zaspokojenia przysługujących im roszczeń, wcześniej ustalonych co do zasady i wysokości przez sąd upadłościowy. Pierwiastek publiczny rozumiany jako interes ogólnospołeczny na tym etapie postępowania nie pełni funkcji wiodącej. W związku z tym nadzór państwa nad prawidłowością wykonywania planu spłaty wierzycieli powinien mieć miejsce tylko wtedy, gdy żądają tego interesariusze. To właśnie wierzyciele mają najlepszą wiedzę na temat tego, czy przysługujące im roszczenia są spłacane przez dłużnika czy też zaprzestano realizacji planu spłaty wierzycieli. Rolą sądu cywilnego nie jest sprawowanie z urzędu „opieki” nad wierzycielami w zakresie prawidłowej realizacji obowiązków płatniczych ciążących na ich dłużnikach. Rolą regulatora jest z kolei zapewnienie wierzycielom efektywnych narzędzi pozwalających na dorowadzenie do uchylenia lub zmiany planu spłaty wierzycieli, jeśli zaszły ku temu przesłanki, a osoby uprawnione wnoszą o udzielenie ochrony prawnej swym interesom majątkowym.

Po drugie, w obecnym stanie prawnym bieżące sprawowanie nadzoru nad wykonywaniem planu spłaty wierzycieli dokonywane jest przez sąd. Tymczasem wykonywanie nadzoru w istocie nie stanowi sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Ponadto, w praktyce są to czynności czasochłonne, polegające na weryfikowaniu treści potwierdzeń przelewów lub innych dowodów zapłaty pod kątem prawidłowości i terminowości dokonywanych przez upadłego spłat. Jest to więc zbędne angażowanie sędziów do wykonywania czynności nieorzeczniczych, co przekłada się na przewlekłość w innych sprawach restrukturyzacyjnych i upadłościowych. Zniesienie nadzoru sądu z urzędu może więc pozytywnie wpłynąć na tempo rozpoznawania spraw upadłościowych i restrukturyzacyjnych, a z drugiej strony nie niesie

żadnego ryzyka po stronie wierzycieli, z uwagi na wyposażenie ich w środki ochrony prawnej, dzięki którym mogą inicjować czynności nadzoru sądowego nad wykonywaniem planu spłaty.

Po trzecie, w aktualnym stanie prawnym sąd jest zobligowany uchylić plan spłaty, nawet jeśli jest on prawidłowo wykonywany, ale upadły nie złożył sprawozdania rocznego, o którym mowa w art. 370c ust. 4 lub art. 491(18) ust. 3 Prawa upadłościowego. Ta regulacja jest nieefektywna, ponieważ z przyczyn często niezawinionych przez dłużnika może dojść do przekreślenia celu oddłużeniowego, o którym mowa w art. 2 ust. 2 Prawa upadłościowego, nawet jeśli nie chcą tego sami wierzyciele. W praktyce sądowej dostrzeżono, że nieskładanie sprawozdań często jest konsekwencją tego, że dłużnicy, będąc osobami faktycznie wykluczonymi cyfrowo, nie potrafią złożyć sprawozdania przez system teleinformatyczny do obsługi postępowania sądowego. Przyjąć więc należy, że obecnie obowiązująca norma prawna nakazująca sądowi uchylić plan spłaty z powodu okoliczności innych niż nierealizowanie planu spłaty wierzycieli (tj. niezłożenie rocznego sprawozdania), może naruszać zasadę proporcjonalności”.

Należy w pełni się zgodzić z diagnozą postawioną przez Projektodawcę. Najistotniejszym spostrzeżeniem jest przy tym to, że wykonanie planu spłaty realizuje indywidualny, majątkowy interes wierzycieli na takiej samej zasadzie jak rozpoznanie sprawy w procesie cywilnym czy przeprowadzenie egzekucji. Tymczasem, ani rozpoznanie sprawy procesowej ani wszczęcie i prowadzenie postępowania egzekucyjnego nie odbywa się z urzędu na podstawie decyzji sądu lub organu egzekucyjnego. Dla realizacji prywatnego interesu majątkowego konkretnego podmiotu konieczna jest inicjatywa tego podmiotu. Obarczenie sądu upadłościowego sprawowaniem z urzędu nadzoru nad wykonywaniem planu spłaty wierzycieli jest nieuzasadnionym przerzuceniem na organy sądowe ciężaru dbania o własne interesy przez wierzycieli.

Konstrukcja przyjęta przez Projektodawcę dotycząca nowych rozwiązań w zakresie nadzoru nad wykonywaniem planu spłaty wierzycieli jest tożsama dla upadłości osób fizycznych będących przedsiębiorcami oraz dla osób, które nie prowadzą działalności gospodarczej. Z uwagi na powyższe w niniejszej Opinii nie dokonuje się rozdzielania uwag na te dwie sytuacje.

Głównym założeniem nowej regulacji jest wskazanie, że w postanowieniu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli sąd wskazuje również, że zobowiązania upadłego powstałe przed dniem ogłoszenia upadłości, które nie zostały zaspokojone w postępowaniu upadłościowym na podstawie planów podziału lub po zakończeniu postępowania upadłościowego na podstawie planu spłaty wierzycieli, podlegają umorzeniu z mocy prawa z upływem trzeciego miesiąca od

upływu okresu, na który został ustalony plan spłaty wierzycieli, pod warunkiem, że plan spłaty wierzycieli nie zostanie prawomocnie zmieniony lub uchylony wskutek rozpoznania wniosku, złożonego przed upływem wskazanego powyżej terminu trzech miesięcy (projektowany art. 370a ust. 1a. oraz art. 491(15) ust. 1 pkt 5). Jednocześnie, zgodnie z Projektem, w obwieszczeniu informacji o prawomocności postanowienia w przedmiocie ustalenia planu spłaty wierzycieli będzie oznaczało się także dzień, z upływem którego zobowiązania upadłego ulegną umorzeniu z mocy prawa (projektowany art. 370a ust. 10a oraz art. 491(14) ust. 7a).

Zgodnie z projektowanym art. 370f ust. 1 p.u. oraz art. 491(21) ust. 1 p.u. jeżeli upadły ani żaden z wierzycieli nie złoży wniosku o zmianę lub uchylenie planu spłaty wierzycieli w terminie trzech miesięcy od upływu okresu, na który został ustalony plan spłaty wierzycieli, dokonuje się obwieszczenia informacji o dacie, w której zobowiązania upadłego niewykonane w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli uległy umorzeniu z mocy prawa. W obwieszczeniu wskazuje się:

- 1) imię i nazwisko oraz numer PESEL upadłego, a jeżeli upadły nie posiada numeru PESEL – inne dane umożliwiające jego jednoznaczną identyfikację;
- 2) NIP, jeżeli upadłemu nadano ten numer w ciągu ostatnich dziesięciu lat przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości;
- 3) datę i sygnaturę postanowienia o ustaleniu planu spłaty wierzycieli;
- 4) informację, że umorzeniu nie uległy zobowiązania upadłego, o których mowa w art. 370f ust. 2”.

Jeżeli natomiast zostanie złożony wniosek o zmianę lub uchylenie planu spłaty wierzycieli w terminie trzech miesięcy od upływu okresu, na który został ustalony plan spłaty wierzycieli, obwieszczenia, o którym mowa w ust. 1, dokonuje się niezwłocznie po uprawomocnieniu się zarządzenia o zwrocie tego wniosku, postanowienia o odrzuceniu albo o oddaleniu tego wniosku albo o umorzeniu postępowania w przedmiocie rozpoznania tego wniosku.

Projektowane rozwiązanie zasługuje na pełne poparcie. Projektodawca słusznie utrzymał przy tym obowiązek upadłego składania corocznie, do końca kwietnia, sprawozdania ze swojej sytuacji majątkowej i zawodowej za poprzedni rok kalendarzowy, w którym upadły wykazuje osiągnięte przychody oraz nabyte składniki majątkowe o wartości przekraczającej przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za ostatni kwartał okresu sprawozdawczego, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, jak również swoje możliwości zarobkowe, wydatki potrzebne na swoje utrzymanie i osób pozostających na jego utrzymaniu, w tym potrzeby mieszkaniowe.

Projektodawca jednak wyraźnie wskazał, że sąd nie bada treści i formy dokumentów, o których mowa wyżej. Powyższe rozwiązanie ma zapewnić wierzycielom dostęp do niezbędnych informacji na temat sytuacji upadłego, nie obarczając jednak sądu obowiązkiem badania dokumentów złożonych przez upadłego.

Projekt reguluje również dość kontrowersyjną sytuację, w której upadły dokonuje wcześniejszej spłaty wierzycieli w zakresie objętym planem spłaty wierzycieli. Sytuacja ta o tyle budzi wątpliwości, że skoro upadły był w stanie wcześniej spłacić wierzycieli, to oznacza to, że jego sytuacja finansowa na to pozwoliła, a więc oceniając obiektywnie jego możliwości zarobkowe plan spłaty powinien być ustalony na wyższym poziomie. Co do zasady więc, taka sytuacja nie powinna skutkować skróceniem okresu wykonania planu spłaty. Jednak, Projektodawca po rozważeniu sprzecznych w tym zakresie interesów upadłego i wierzycieli proponuje, aby w takim przypadku upadły mógł wystąpić z wnioskiem o zmianę planu spłaty poprzez skrócenie okresu wykonania planu, przy czym sąd może skrócić okres wykonania planu spłaty nie więcej niż o połowę i o ile nie prowadzi to do pokrzywdzenia wierzycieli. Dostrzegając wskazaną wyżej problematyczność opisanej sytuacji należy uznać, że projektowane rozwiązanie jest prawidłowe. W szczególności, obwarowanie możliwości skrócenia planu spłaty wierzycieli klauzulą generalną w postaci braku pokrzywdzenia wierzycieli wskazuje, że Projektodawca trafnie wyważył interesy upadłego i wierzycieli.

2. Ryczałtowe wynagrodzenie i pozostałe koszty postępowania w upadłości konsumenckiej

2.1. Projektowane zmiany dotyczące wynagrodzenia syndyka

Problematyka wynagrodzenia syndyka w postępowaniu upadłościowym osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej jest jednym z istotniejszych zagadnień, których prawidłowa regulacja może zagwarantować sprawność i efektywność tego postępowania. Analiza praktyki syndyków oraz sądów upadłościowych prowadzi do wniosku, że wysokość wynagrodzeń przyznawanych syndykom jest bardzo zróżnicowana i w dużym stopniu zależy od regionalnej praktyki danego sądu. W tym zakresie, szerokie badania były prowadzone w ramach Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości. Badania te dotyczyły zarówno wynagrodzenia syndyka, jak i pozostałych kosztów upadłości konsumenckiej. Badania

obejmowały: analizę danych z akt postępowań upadłościowych³, badania ankietowe oraz symulację rodzajów kosztów postępowania upadłościowego prowadzonego na podstawie art. 491(1) ust. 1 prawa upadłościowego. Wyniki badań zostały przedstawione w publikacji: A. Hrycaj, Koszty postępowania upadłościowego osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej prowadzonego w trybie określonym w art. 491(1) ust. 1 Prawa upadłościowego (tzw. uproszczone postępowanie konsumenckie), IWS, 2025, <https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2025/10/2025-Hrycaj-A.-Koszty-postepowania-upadlosciowego-osoby-fizycznej-nieprowadzacej-dzialalnosci-gospodarczej.pdf>, wejście z dnia 4 stycznia 2025 r.).

W badanych sprawach wynagrodzenia były przyznawane na początku roku 2025 oraz w roku 2024 r. Oznacza to, że wskaźnikiem dla przyznawania wynagrodzeń była kwota 8.548,85 zł (przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku 2024 r.⁴) oraz kwota 7.767,61 zł (przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku 2023 r.⁵).

Wynagrodzenia badano bez rozróżnienia na sprawy, w których doszło do ustalenia planu spłaty lub umorzenia zobowiązań bez ustalania planu spłaty wierzycieli. Nie wyróżniano również odrębnie spraw, w których doszło do umorzenia postępowania. Na przykładzie Sądu Rejonowego w Lublinie ustalono bowiem, że nie ma to decydującego znaczenia dla wysokości wynagrodzenia. W zakresie przebadanych spraw z tego sądu ustalono, że średnie wynagrodzenie w sprawach, które zakończyły się umorzeniem zobowiązań bez ustalania planu spłaty wierzycieli wyniosło 4.708,11 zł. Mediana w tych sprawach wynosiła 4000 zł. Średnie wynagrodzenie w sprawach, które zakończyły się ustaleniem planu spłaty wierzycieli wyniosło 4.018,03 zł, podczas gdy mediana wyniosła również 4000 zł. Nieco niższe były dane dla postępowań, które zakończyły się umorzeniem postępowania. Średnie wynagrodzenie wyniosło 3020 zł, a mediana – 2600 zł. Jednak, po pierwsze, postępowań, które zakończyły się umorzeniem postępowania było tylko 5, a więc jest to niewielka próba. Po drugie, w przypadku

³ Badaniu poddano 350 akt. Do badania wybrano 10 sądów (Bydgoszcz, Częstochowa, Gliwice, Koszalin, Kraków, Opole, Poznań, Lublin, Szczecin, Warszawa), które podzielono na 3 kategorie w zależności od liczby ogłoszonych upadłości konsumenckich w trybie art. 491(1) ust. 1 p.u. w 2024r. Badania aktowe prowadził Zespół w składzie: Iwona Antoniuk (Bydgoszcz), Łukasz Lipowicz (Poznań), Magdalena Marona-Poddębniak (Warszawa), Malwina Wilk-Dębowska (Szczecin) Michał Pietrycki (Kraków), Natalia Mizerska-Ziarkiewicz (Koszalin), Patrycja Makuch (Gliwice), Tomasz Ginalski (Częstochowa), Anna Cichecka (Opole), Patrycja Fijałkowska (Lublin).

⁴ Obwieszczenie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 22 stycznia 2025 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2024 r. (Dz. Urz. GUS z 2025 r. poz. 3).

⁵ Obwieszczenie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 22 stycznia 2024 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2023 r. (Dz. Urz. GUS z 2024 r. poz. 1).

umorzenia postępowania znaczenie dla wysokości wynagrodzenia ma nie tyle sam fakt umorzenia, ale czas trwania postępowania. Uznano więc, że dla określenia średniego wynagrodzenia syndyka oraz mediany tego wynagrodzenia należy brać pod uwagę wszystkie postępowania, niezależnie od sposobu ich zakończenia.

Przeprowadzone badania pozwoliły na ustalenie następujących danych dotyczących średniego wynagrodzenia oraz średniego skorygowanego wynagrodzenia (po odjęciu dwóch skrajnych wyników z każdej strony):

Sąd	średnie wynagrodzenie	średnie skorygowane wynagrodzenie
Koszalin	4 394,37 zł	4 065,57 zł
Lublin	4 135,39 zł	4 259,07 zł
Szczecin	5 287,33 zł	5 196,92 zł
Warszawa	5 220,79 zł	5 246,51 zł
Bydgoszcz	5 527,44 zł	5 504,95 zł
Częstochowa	5 921,12 zł	5 681,33 zł
Opole	6 106,83 zł	5 814,22 zł
Poznań	6 982,97 zł	6 969,74 zł
Kraków	7 443,10 zł	7 432,54 zł
Gliwice	8 025,49 zł	7 620,23 zł

Tabela nr 1: Średnie wynagrodzenie syndyka

Dla wszystkich przebadanych spraw średnia wyniosła 6.068,05 zł, a średnia skorygowana wyniosła – 5.863,56 zł.

Mediana oraz skorygowana mediana wynagrodzenia kształtowała się następująco:

	mediana	skorygowana mediana
Koszalin	3 883,81 zł	3 883,81 zł
Lublin	4 000,00 zł	4 000,00 zł
Szczecin	5 000,00 zł	5 000,00 zł
Warszawa	5 000,00 zł	5 000,00 zł
Bydgoszcz	5 455,93 zł	5 455,93 zł
Częstochowa	5 500,00 zł	5 500,00 zł

Opole	5 825,71 zł	5 825,71 zł
Poznań	7 093,63 zł	7 046,27 zł
Gliwice	7 500,00 zł	7 500,00 zł
Kraków	7 767,61 zł	7 767,61 zł

Tabela nr 2: Mediana wynagrodzeń syndyka

Dla wszystkich przebadanych spraw mediana i skorygowana mediana (po odjęciu po 20 wyników z każdej strony) wyniosła 5.691,06 zł netto. Stanowi to 66,57 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku 2024 r.⁶ oraz 73,26 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku 2023 r.⁷.

W omawianych analizach wskazano, że przyjmując jako założenie, że zryczałtowane wynagrodzenie ma być odpowiednie dla zdecydowanej większości spraw (więcej niż połowy) i ma wyeliminować konieczność wydawania przez sąd postanowienia w przedmiocie wynagrodzenia syndyka należy uznać, że właściwą wysokością ryczału będzie kwota między 70% a 90% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku ubiegłego w stosunku do momentu pobierania wynagrodzenia. Tak ukształtowane wynagrodzenie powinno być odpowiednie dla istotnej większości, a z całą pewnością dla więcej niż połowy postępowań upadłościowych. Powinno to ograniczyć liczbę wniosków o wynagrodzenia do niezbędnego minimum, a mianowicie do spraw, które z uwagi na specyficzne okoliczności trwają znacznie dłużej i generują znacznie więcej pracy po stronie syndyka. Analizowany Projekt realizuje wskazane wyżej założenie, ustalając ryczałtowe wynagrodzenie syndyka nawet na wyższym poziomie niż wynika to z aktualnej praktyki sądów upadłościowych.

W uzasadnieniu projektu ustawy Projektodawca wskazał, że zmiany projektowane w zakresie wynagrodzenia syndyka oraz jego wydatków „zmierzają do podniesienia efektywności postępowania poprzez wykluczenie opłacalności zbędnego wydłużania postępowania. Innymi słowy, co do zasady zbyt długie prowadzenie postępowania powinno być nieopłacalne dla osób pełniących funkcję syndyka. System powinien promować osoby, które prowadzą sprawnie

⁶ Obwieszczenie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 22 stycznia 2025 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2024 r. (Dz. Urz. GUS z 2025 r. poz. 3).

⁷ Obwieszczenie Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 22 stycznia 2024 r. w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale 2023 r. (Dz. Urz. GUS z 2024 r. poz. 1).

postępowania, a nie sztucznie wydłużają czas jego trwania. /.../ Dlatego, co do zasady wynagrodzenie syndyka w postępowaniu upadłościowym wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej wynosi równowartość jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (art. 491(9) ust. 1 p.u.). Przy czym pełne wynagrodzenie syndyka może być wypłacone po wydaniu postanowienia sądu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli albo o umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli albo o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli albo postanowienia, o którym mowa w art. 491(14a) p.u. albo postanowienia o umorzeniu postępowania (art. 491(9) ust. 3c p.u.)”.

Konsekwencją takiego założenia jest rozwiązanie projektowane w art. 491(9) ust. 1, zgodnie z którym wynagrodzenie syndyka w postępowaniu prowadzonym według przepisów niniejszego tytułu wynosi równowartość jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego”. Zgodnie z ust. 3c tego artykułu syndyk będzie uprawniony do pobrania wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1, po wydaniu postanowienia sądu o ustaleniu planu spłaty wierzycieli, o umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, o warunkowym umorzeniu zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, postanowienia, o którym mowa w art. 491(14a), albo postanowienia o umorzeniu postępowania. W zakresie, w jakim środki masy upadłości nie pozwolą na pokrycie wynagrodzenia syndyka, o którym mowa w ust. 1, wynagrodzenie to będzie wypłacane ze środków Skarbu Państwa, bez przyznania wynagrodzenia postanowieniem sądu, na podstawie rachunku wystawionego przez syndyka po ujawnieniu w Rejestrze informacji z postanowienia, o którym mowa w ust. 3c (ust. 3d). W części, w jakiej wynagrodzenie syndyka będzie miało zostać wypłacone zgodnie z ust. 3d, w planie spłaty uwzględnia się tę część wynagrodzenia jako koszty postępowania tymczasowo pokryte przez Skarb Państwa (ust. 3e).

Przedstawione wyżej rozwiązanie należy ocenić zdecydowanie pozytywnie.

Po pierwsze, obecnie, zgodnie z art. 491(9) p.u. sąd ustala wynagrodzenie syndyka w wysokości od jednej czwartej przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do jego dwukrotności. Odwołanie do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego jest problematyczne w sytuacji

gdy sąd orzeka o wynagrodzeniu w pierwszych dniach kolejnego roku, kiedy nie ma jeszcze opublikowanego obwieszczenia o wynagrodzeniu z czwartego kwartału. Wobec powyższego należy pozytywnie ocenić projektowaną zmianę omawianej regulacji. Według Projektu art. 491(9) ust. 1 p.u. będzie odwoływał się do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Po drugie, nie do przecenienia jest rozwiązanie polegające na automatycznym ustalaniu wysokości wynagrodzenia na poziomie ryczału i zezwoleniu na dokonywanie wypłaty tego wynagrodzenia bez postanowienia sądu na podstawie rachunku wystawionego przez syndyka (art. 491(9) ust. 3d. Trzeba jasno podkreślić, że takie rozwiązanie ogranicza istotnie pracę sądów, eliminując konieczność wydawania deklaratywnego postanowienia tylko na potrzeby realizacji księgowej wypłaty przez oddział finansowy. W zakresie regulacji art. 491(9) ust. 3d p.u. można jedynie zgłosić jedną uwagę odnoszącą się do sformułowania o „ujawnieniu w Rejestrze informacji z postanowienia, o którym mowa w ust. 3c podczas gdy powinno chodzić o ujawnienie w Rejestrze postanowienia, o którym mowa w ust. 3c.

Zgodnie z projektowanym art. 491(9) ust. 3 p.u. sąd będzie mógł ustalić wynagrodzenie syndyka w wysokości do czterokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1. Będzie to mogło się wydarzyć jednak tylko wówczas gdy będzie uzasadnione istotnie zwiększonym nakładem pracy syndyka skutkującym wzrostem funduszków masy upadłości, w szczególności wskutek podjęcia przez syndyka czynności związanych z dochodzeniem przekazania do masy upadłości tego, co wskutek czynności dłużnika bezskutecznych wobec masy upadłości lub wierzycieli ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło. Jest to rozwiązanie, które ma uelastyczyć projektowane zasady dotyczące ustalania wynagrodzenia na poziomie ryczału i jako takie należy je ocenić pozytywnie.

Pozytywnie należy również ocenić projektowaną regulację art. 491(9) ust. 3b, zgodnie z którą w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy przemawia za tym znaczny stopień skomplikowania sytuacji prawnej i faktycznej masy upadłości, jej rozproszenie i stan majątku, a zwłaszcza gdy w skład masy upadłości wchodzi nieruchomości, wierzytelności sporne lub będące przedmiotem postępowania spadkowego, syndyk może złożyć wniosek o przyznanie wynagrodzenia na zasadach określonych w art. 162. Należy zakładać, że takie rozwiązanie ograniczy dążenie do zmiany trybu prowadzenia postępowania upadłościowego, a jednocześnie zagwarantuje uczciwe i realne wynagrodzenie syndyka za pracę wykonywaną w bardziej skomplikowanych postępowaniach.

Należy jednak zwrócić uwagę na dość istotny błąd odnoszący się do regulacji dotyczącej sposobu przyznawania wynagrodzenia w wysokości innej niż ryczałtowa. Otóż, zgodnie z art. 491(9) ust. 4, w przedmiocie wynagrodzenia syndyka, o którym mowa w ust. 3, oraz zwrotu jego wydatków, orzeka sąd upadłościowy w składzie jednego sędziego zawodowego. Wydaje się, że nie zostało jasno uregulowane to, w jakim składzie ma orzekać sąd o wynagrodzeniu syndyka przyznawanego na zasadach określonych w art. 162 (projektowany art. 491(9) ust. 3b). W ust. 4 nie ma odwołania do ust. 3b. Jednocześnie nie jest całkowicie jasne, czy wskazanie w ust. 3b, że wynagrodzenie ustala się na zasadach określonych w art. 162 oznacza, że o wynagrodzeniu powinien orzekać sąd w składzie trzyosobowym. Jest to tym bardziej kontrowersyjne, że samodzielnie art. 162 nie stanowi o składzie sądu. Kwestia ta wymaga doprecyzowania.

2.2. Projektowane zmiany dotyczące pozostałych kosztów upadłości konsumenckiej

Zgodnie z art. 230 ust. 1 p.u. do kosztów postępowania zalicza się wydatki bezpośrednio związane z ustaleniem, zabezpieczeniem, zarządem i likwidacją masy upadłości oraz ustaleniem wierzytelności, w szczególności wynagrodzenie syndyka oraz jego zastępcy, wynagrodzenie osób zatrudnionych przez syndyka oraz należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzenia tych osób, wynagrodzenie i wydatki członków rady wierzycieli, wydatki związane ze zgromadzeniem wierzycieli, koszty archiwizacji dokumentów, korespondencji, ogłoszeń, eksploatacji koniecznych pomieszczeń, podatki i inne daniny publiczne związane z likwidacją masy upadłości.

Oceniając jakie wydatki syndyka mogą być uznane za usprawiedliwione koszty postępowania upadłościowego należy wziąć pod uwagę nie tylko ich formalne zakwalifikowanie do kategorii wydatków wskazanych w art. 230 ust. 1 p.u., ale również to czy ich poniesienie w danym postępowaniu upadłościowym było celowe. Skoro, zgodnie z art. 2 ust. 1 p.u., celem postępowania upadłościowego jest zaspokojenie wierzycieli w jak najwyższym stopniu to należy uznać, że koszty tego postępowania powinny być jak najmniejsze. Zasadą jest więc to, że syndyk powinien samodzielnie dokonywać w postępowaniu wszystkich czynności i nie zlecać ich wykonania osobom trzecim. Zlecenie wykonania czynności innym osobom jest usprawiedliwione jedynie wówczas gdy jest to uzasadnione rozmiarem czynności koniecznych do wykonania w danym postępowaniu, krótkim terminem, w którym czynności powinny być wykonane lub charakterem tych czynności, który wymaga wiadomości lub umiejętności specjalnych (np. wycena).

Zgodnie z art. 160a p.u. syndyk na bieżąco rejestruje w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe wpływy i wydatki masy upadłości. Bieżące rejestrowanie wydatków w systemie teleinformatycznym ma istotne znaczenie dla zapewnienia wierzycielom możliwości bieżącego kontrolowania kosztów postępowania upadłościowego. Jest to szczególnie istotne w upadłości konsumenckiej prowadzonej na podstawie art. 491(1) ust. 1 p.u., w której syndyk nie składa okresowych sprawozdań rachunkowych ani nie podlega żadnemu nadzorowi ze strony organów sądowych. Można nawet postawić tezę, że z punktu widzenia umożliwienia wierzycielom bieżącego nadzoru nad przebiegiem postępowania i reagowania na zawyżone wydatki obowiązek bieżącego rejestrowania wpływów i wydatków w rejestrze jest podstawowym obowiązkiem syndyka w postępowaniu upadłościowym, którego naruszenie uniemożliwia realną kontrolę przebiegu postępowania.

Przeprowadzona w badaniach realizowanych w ramach Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości analiza danych dotyczących kosztów postępowań upadłościowych prowadzonych na podstawie art. 491(1) ust. 1 p.u. w poszczególnych sądach napotkała istotne trudności. Do trudności tych należy zaliczyć:

- a) okoliczność, że w wielu postępowaniach rejestry wydatków nie były uzupełniane wcale albo były uzupełniane szczątkowo;
- b) fakt składania sprawozdania ostatecznego dopiero kilka miesięcy po zakończeniu postępowania lub brak sprawozdania ostatecznego;
- c) składanie sprawozdania ostatecznego w formie zeskanowanego formularza w wersji papierowej; bez wykorzystania funkcjonalności KRZ;
- d) rozbieżności (mniejsze lub większe) co do kwoty wydatków w sprawozdaniu ostatecznym i w rejestrze syndyka;
- e) bardzo zróżnicowane rodzaje wydatków (od wydatków, które pojawiały się w prawie każdym postępowaniu, np. koszty korespondencji, opłaty bankowe, pocztowe, opłata za poszukiwanie majątku; po wydatki nietypowe jak np. koszty obsługi systemów teleinformatycznych, kilometrówki itp.).

Brak bieżącego uzupełniania rejestrów wydatków należy ocenić zdecydowanie negatywnie. Jest to zjawisko, które w zasadzie uniemożliwia kontrolę czynności syndyka oraz wydatków syndyka.

Przeprowadzone badania pozwoliły na ustalenie następujących danych dotyczących średniej wysokości kosztów oraz średniej skorygowanej wysokości kosztów postępowania (bez wynagrodzenia syndyka).

	średnia	skorygowana średnia
Poznań	923,59 zł	840,69 zł
Częstochowa	1 471,94 zł	923,86 zł
Gliwice	1 752,36 zł	1 776,88 zł
Opole	2 070,71 zł	1 968,82 zł
Szczecin	2 417,08 zł	1 972,60 zł
Bydgoszcz	2 391,69 zł	2 114,52 zł
Koszalin	3 225,98 zł	2 928,57 zł
Kraków	3 238,49 zł	3 127,77 zł
Lublin	3 306,13 zł	3 142,56 zł
Warszawa	4 548,88 zł	4 277,67 zł

Tabela nr 3: Średnia wysokość kosztów postępowania bez wynagrodzenia syndyka

Średnie koszty obliczone na podstawie wszystkich badanych spraw wyniosły 2.524,96 zł, a średnie skorygowane koszty (po odjęciu po 20 spraw z każdej strony) wyniosły 2.552,46 zł.

Mediana kosztów postępowania bez wynagrodzenia syndyka kształtowała się następująco:

	mediana	skorygowana mediana
Częstochowa	482,72 zł	482,72 zł
Poznań	618,83 zł	618,83 zł
Opole	1 137,64 zł	1 137,64 zł
Gliwice	784,97 zł	1 509,10 zł
Bydgoszcz	1 653,12 zł	1 653,12 zł
Szczecin	1 733,63 zł	1 733,63 zł
Koszalin	2 356,64 zł	2 356,64 zł
Lublin	2 517,44 zł	2 517,44 zł
Kraków	2 578,00 zł	2 578,00 zł
Warszawa	3 504,92 zł	3 504,92 zł

Tabela nr 4: Mediana kosztów postępowania bez wynagrodzenia syndyka

Mediana kosztów obliczona na podstawie kosztów ze wszystkich przebadanych spraw wyniosła 1.682,4 zł, a mediana skorygowana (po odjęciu po 20 spraw z każdej strony) wyniosła 1.740,09 zł.

Na podstawie badań aktowych oraz ankietowych przedstawiono symulację optymalnych kosztów postępowania upadłościowego prowadzonego w trybie art. 491(1) ust. 1 p.u., w którym nie ma nieruchomości, syndyk nie prowadzi procesów dotyczących bezskuteczności czynności prawnych upadłego, a upadły nie jest byłym przedsiębiorcą, którego postępowanie generuje dodatkowe koszty związane z koniecznością odtwarzania dokumentacji kadrowo-płacowej.

Do kosztów takiego postępowania zaliczono:

- a) koszty poszukiwania majątku dłużnika przez komornika w wysokości 300 zł za całe postępowanie.
- b) opłaty bankowe w wysokości 100 zł za całe postępowanie;
- c) dojazd do upadłego, komunikacja z upadłym – 100 zł za całe postępowanie;
- d) koszty pierwszego zawiadomienia wierzycieli czyli opłaty pocztowe w wysokości około 250 zł.
- e) materiały biurowe – 100 zł za całe postępowanie;
- f) wycena masy upadłości (bez nieruchomości) – 300 zł za całe postępowanie;
- g) przechowywanie zbioru dokumentów oraz innych dokumentów dotyczących masy upadłości; wysyłka zbioru dokumentów do sądu oraz wysyłka do upadłego innych dokumentów dotyczących postępowania – 300 zł za całe postępowanie.

W konsekwencji, na podstawie odpowiedzi z ankiet oraz analizy przepisów ustawy – Prawo upadłościowe uznano, że łącznie koszty postępowania upadłościowego prowadzonego w trybie art. 491(1) ust. 1 powinny wynosić nie więcej niż 1350 zł brutto nawet przy założeniu konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów dojazdu do upadłego oraz wyceny składników masy upadłości. Oczywiście, w postępowaniu, w którym jest mniej wierzycieli oraz nie ma składników masy upadłości, które podlegałyby wycenie, koszty te powinny być odpowiednio mniejsze.

Odnosząc ustaloną kwotę kosztów do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale 2024 r. (8266,30 zł) otrzymano wskaźnik 16,33%, a przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze

przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale 2023 r. (7462,25 zł) wskaźnik 18,09%.

Opiniowany Projekt realizuje wnioski wynikające z przedstawionego wyżej badania.

Projektodawca w uzasadnieniu projektu ustawy wskazał, że „Zaliczkę na koszty postępowania zastępuje się zaliczką na zryczałtowane koszty postępowania. W związku z tym syndykowi przysługuje zaliczka na zryczałtowane koszty postępowania upadłościowego w wysokości nie wyższej niż 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego”.

Co do zasady projektowane rozwiązanie należy ocenić pozytywnie. Jest ono oparte na wynikach badań empirycznych i uwzględnia powszechną praktykę orzeczniczą. Wydaje się jednak, że z uwagi na pewne szczegółowe rozwiązania obecne brzmienie Projektu nie pozwoli na osiągnięcie zakładanego efektu w postaci odciążenia sądów i przyspieszenia postępowań. Wynika to z następujących mankamentów projektowanej regulacji.

Jak wyżej wskazano, ustawodawca zaprojektował, że zryczałtowane koszty postępowania prowadzonego według przepisów niniejszego tytułu wynoszą nie więcej niż 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Oznacza to, że co do zasady koszty postępowania nie powinny wynosić więcej niż wskazana wyżej wartość. Jednakże, projektodawca słusznie przyjął, że nie zawsze i nie w każdym postępowaniu można arbitralnie przyjąć takie założenie. Konsekwencją takiego założenia, jest regulacja art. 491(7) ust. 3, zgodnie z którym w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości sąd przyznaje syndykowi zaliczkę na pokrycie zryczałtowanych kosztów postępowania w wysokości nie wyższej niż 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego oraz zarządza jej niezwłoczną wypłatę tymczasowo ze środków Skarbu Państwa, chyba że majątek upadłego pozwala na bieżące pokrywanie kosztów postępowania. W dalszym toku postępowania sąd przyznaje syndykowi zaliczkę na pokrycie kosztów postępowania przekraczających wysokość kosztów zryczałtowanych oraz zarządza jej niezwłoczną wypłatę tymczasowo ze środków Skarbu Państwa tylko wówczas:

1) gdy zwiększone koszty postępowania wynikają ze znacznego rozmiaru masy upadłości, w szczególności, gdy w skład masy upadłości wchodzi nieruchomości, lub z konieczności dochodzenia przekazania do masy upadłości tego, co wskutek czynności dłużnika

bezsukutecznych wobec masy upadłości lub wierzycieli ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło,

2) gdy postanowienie, o którym mowa w art. 4919 ust. 3c, nie zostało wydane w terminie 1 miesiąca od dnia złożenia projektu planu spłaty wierzycieli z uzasadnieniem albo informacji, że zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 49114a ust. 1 lub art. 49116 ust. 1 lub 2a.”.

Jednocześnie zgodnie w ust. 4 zaprojektowano, że w przedmiocie wynagrodzenia syndyka, o którym mowa w ust. 3, oraz zwrotu jego wydatków, orzeka sąd upadłościowy w składzie jednego sędziego zawodowego.

Projektowane rozwiązania budzą następujące wątpliwości:

- a) Projektodawca zakłada, że zryczałtowane koszty postępowania prowadzonego według przepisów niniejszego tytułu wyniosą nie więcej niż 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, a jednocześnie wynagrodzenie syndyka w postępowaniu prowadzonym według przepisów niniejszego tytułu będzie wynosiło równowartość jednego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Pojawia się więc pewna sprzeczność, wynikająca z tego, że zgodnie ze stosowanym odpowiednio w upadłości konsumenckiej (por. art. 491(2) ust. 1 p.u.). art. 230 ust. 1 p.u. do kosztów postępowania zalicza się w szczególności wynagrodzenie syndyka. Należy zauważyć, że koszty postępowania nie mogą jednocześnie nie przekraczać 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia oraz obejmować wynagrodzenia syndyka w wysokości jednego przeciętnego wynagrodzenia. Wydaje się, że niewątpliwie intencją Projektodawcy było ustalenie zryczałtowanej wysokości pozostałych kosztów postępowania, tj. kosztów bez wynagrodzenia syndyka. W takim przypadku ust. 3a w art. 491(9) powinien otrzymać brzmienie: „Zryczałtowane koszty postępowania prowadzonego według przepisów niniejszego tytułu bez wynagrodzenia syndyka nie mogą przekraczać 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego”. Takie samo zastrzeżenie należy wprowadzić w art. 4917 ust. 3 („3. W postanowieniu o ogłoszeniu upadłości sąd przyznaje syndykowi zaliczkę na pokrycie zryczałtowanych kosztów postępowania bez wynagrodzenia syndyka /.../).

b) W przywołanym już wyżej ust. 3a projektodawca założył, że zryczałtowane koszty wyniosą nie więcej niż 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. Jednocześnie jednak projektodawca nie wprowadził przepisów, który wskazywałyby w jakich sytuacjach projektowane koszty mogą przekroczyć tę kwotę. Nie sposób uznać, aby takim przepisem był ust. 3. Zgodnie z tym przepisem w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości sąd przyznaje syndykowi zaliczkę na pokrycie zryczałtowanych kosztów postępowania w wysokości nie wyższej niż 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego oraz zarządza jej niezwłoczną wypłatę tymczasowo ze środków Skarbu Państwa, chyba że majątek upadłego pozwala na bieżące pokrywanie kosztów postępowania. W dalszym toku postępowania sąd przyznaje syndykowi zaliczkę na pokrycie kosztów postępowania przekraczających wysokość kosztów zryczałtowanych oraz zarządza jej niezwłoczną wypłatę tymczasowo ze środków Skarbu Państwa tylko wówczas:

1) gdy zwiększone koszty postępowania wynikają ze znacznego rozmiaru masy upadłości, w szczególności, gdy w skład masy upadłości wchodzi nieruchomości, lub z konieczności dochodzenia przekazania do masy upadłości tego, co wskutek czynności dłużnika bezskutecznych wobec masy upadłości lub wierzycieli ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło,

2) gdy postanowienie, o którym mowa w art. 4919 ust. 3c, nie zostało wydane w terminie 1 miesiąca od dnia złożenia projektu planu spłaty wierzycieli z uzasadnieniem albo informacji, że zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 49114a ust. 1 lub art. 49116 ust. 1 lub 2a.

Tak więc projektowany art. 491(7) ust. 3 ogranicza jedynie możliwość przyznania dalszej zaliczki, ale w żaden sposób nie odnosi się do kosztów postępowania ponoszonych przez syndyka i pokrywanych bezpośrednio z masy upadłości. Innymi słowy, brak jest w projekcie rozwiązania, które co do zasady ograniczałoby wysokość kosztów postępowania, również w przypadku gdy nie są one pokrywane z zaliczki. Jest to poważny mankament projektu gdyż po pierwsze, różnicuje on w sposób nieuzasadniony sytuację postępowań, w których koszty są pokrywane z masy upadłości i w których koszty są pokrywane ze środków Skarbu Państwa. Po drugie, takie rozwiązanie nie pozwoli na osiągnięcie efektu w postaci skrócenia czasu trwania postępowań, gdyż w przypadku postępowań, w których koszty są pokrywane z masy

upadłości dłuższy czas postępowania pozwoli, jak dotychczas, na generowanie wyższych kosztów. W takiej sytuacji wydaje się, że w art. 491(9) po ust. 3a powinien być dodany nowy ust. 3b w brzmieniu:

„3b. Zryczałtowane koszty postępowania prowadzonego według przepisów niniejszego tytułu bez wynagrodzenia syndyka mogą przekroczyć kwotę wskazaną w ust. 3a jedynie wówczas gdy:

1) zwiększone koszty postępowania wynikają ze znacznego rozmiaru masy upadłości, w szczególności, gdy w skład masy upadłości wchodzi nieruchomości, lub z konieczności dochodzenia przekazania do masy upadłości tego, co wskutek czynności dłużnika bezskutecznych wobec masy upadłości lub wierzycieli ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło,

2) postanowienie, o którym mowa w art. 491(9) ust. 3c, nie zostało wydane w terminie 1 miesiąca od dnia złożenia projektu planu spłaty wierzycieli z uzasadnieniem albo informacji, że zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 491(14a) ust. 1 lub art. 491(16) ust. 1 lub 2a”.

Wówczas art. 491(7) ust. 3 powinien otrzymać brzmienie: „3. W postanowieniu o ogłoszeniu upadłości sąd przyznaje syndykowi zaliczkę na pokrycie zryczałtowanych kosztów postępowania bez wynagrodzenia syndyka w wysokości nie wyższej niż 1/5 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego oraz zarządza jej niezwłoczną wypłatę tymczasowo ze środków Skarbu Państwa, chyba że majątek upadłego pozwala na bieżące pokrywanie kosztów postępowania. W dalszym toku postępowania sąd przyznaje syndykowi zaliczkę na pokrycie kosztów postępowania przekraczających wysokość kosztów zryczałtowanych oraz zarządza jej niezwłoczną wypłatę tymczasowo ze środków Skarbu Państwa tylko wówczas gdy zostaną spełnione przesłanki wskazane w art. 491(9) ust. 3b”.

- c) Zgodnie z projektowanym art. 491(9) ust. 4 „W przedmiocie wynagrodzenia syndyka, o którym mowa w ust. 3, oraz zwrotu jego wydatków, orzeka sąd upadłościowy w składzie jednego sędziego zawodowego”. Wcześniej, w treści Opinii, wskazano, że przepis ten powinien ulec modyfikacji co do części dotyczącej orzekania o wynagrodzeniu syndyka. W tym miejscu należy natomiast zauważyć, że projektowane brzmienie przepisu oznacza, że w każdej sprawie sąd będzie zobowiązany do orzekania w przedmiocie wydatków. Wydaje się, że nie takie było założenie Projektodawcy. Skoro

bowiem w każdej sprawie sąd będzie zobowiązany do orzekania w przedmiocie wydatków to co do zasady projektowane rozwiązania nie ograniczą obciążania sądów upadłościowych. Wydaje się, że jeżeli koszty (bez wynagrodzenia syndyka) nie przekroczą ryczałtowo określonej wysokości to nie ma potrzeby aby orzekał o nich sąd. Dopiero, w sytuacji, w której koszty tę wysokość przekroczą, co jak wyżej wskazano, powinno mieć charakter wyjątkowy celowe będzie działanie sądu. Wobec tego projektowany ust. 4 w części dotyczącej kosztów powinien otrzymać brzmienie: „W przedmiocie ../ zwrótu jego wydatków, w przypadku, o którym mowa w art. 491(9) ust. 3b orzeka sąd upadłościowy w składzie jednego sędziego zawodowego. Można również rozważyć dla uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości wyraźne wskazanie w art. 491(9) ust. 3a, że o kosztach nieprzekraczających ryczałtowej wysokości sąd nie orzeka. Nie wyklucza to oczywiście weryfikacji ponoszonych przez syndyka kosztów, w tym również kosztów nieprzekraczających ryczałtu w ramach skargi na czynności syndyka.

3. Pozostałe zmiany

Projekt wprowadza również kilka drobniejszych zmian, których celem jest usprawnienie postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych. W szczególności, zgodnie z Projektem ujawnienia informacji o prawomocności orzeczenia mogą dokonać w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe sąd, sędzia-komisarz, referendarz sądowy, przewodniczący, asystent sędziego albo pracownik sekretariatu, a obwieszczenia mogą dokonać sąd, sędzia-komisarz, referendarz sądowy, przewodniczący, asystent sędziego albo pracownik sekretariatu. Zmiana polega na ujednoliceniu kategorii podmiotów, które mogą dokonać ujawnienia informacji o prawomocności orzeczenia w systemie KRZ oraz obwieszczenia. Należy ją ocenić pozytywnie.

4. Przepisy przejściowe

Projekt zawiera bardzo rozbudowane przepisy przejściowe. Jest to rozwiązanie uzasadnione i podyktowane dążeniem do realnego usprawnienia postępowań upadłościowych oraz przekazania inicjatywie wierzycieli nadzorów nad wykonywaniem planów spłaty również w odniesieniu do planów spłaty przyjętych przed wejściem w życie ustawy.

Nowe rozwiązania w sposób jednoznaczny nie będą dotyczyły spraw, w których przed dniem wejścia w życie ustawy wpłynął wniosek o stwierdzenie wykonania planu spłaty

wierzycieli i umorzenie zobowiązań, o którym mowa w art. 370f ust. 1 lub art. 491(21) ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 oraz spraw, w których przed dniem wejścia w życie ustawy została wniesiona skarga kasacyjna od postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie ustalenia planu spłaty wierzycieli, umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, warunkowego umorzenia zobowiązań upadłego bez ustalenia planu spłaty wierzycieli, zmiany planu spłaty wierzycieli lub uchylecia planu spłaty wierzycieli i umorzenia niewykonanych zobowiązań upadłego, do postępowania kasacyjnego stosuje się przepisy dotychczasowe.

W odniesieniu do nadzoru nad wykonywaniem planu spłaty wierzycieli, zgodnie z art. 6 ust. 1, w sprawach, w których przed dniem wejścia w życie projektowanej ustawy wydano postanowienie o ustaleniu planu spłaty wierzycieli stosuje się przepisy dotychczasowe, z wyjątkiem przepisów art. 219 ust. 4, art. 370c ust. 4, art. 370d ust. 3a i 4a, art. 370e ust. 1 i 2, art. 370f ust. 3, 3a i 4, art. 491(18) ust. 3, art. 491(19) ust. 4a, art. 491(20) ust. 1 i 2 oraz art. 491(21) ust. 2a i 3 ustawy zmienianej w art. 1, które stosuje się w brzmieniu projektowaną ustawą.

Zgodnie z art. 7 ust. 2 i 8 ust. 2 projektu ustawy umorzenie zobowiązań upadłego, o których mowa w art. 369 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, niewykonanych w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli następuje z upływem trzech miesięcy od upływu okresu, na który został ustalony plan spłaty wierzycieli. Umorzenie następuje więc z mocy prawa. Zgodnie z art. 7 ust. 1 i 8 ust. 1, jeżeli upadły ani żaden z wierzycieli nie złoży wniosku o zmianę lub uchylecie planu spłaty wierzycieli, w terminie trzech miesięcy od dnia upływu okresu, na który został ustalony plan spłaty wierzycieli, sąd wydaje postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty i stwierdzeniu umorzenia zobowiązań upadłego, o których mowa w art. 369 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, niewykonanych w wyniku wykonania planu spłaty wierzycieli. Na postanowienie przysługuje zażalenie. Natomiast jeżeli upadły lub wierzyciel złoży wskazany wyżej wniosek to sąd wydaje postanowienie o stwierdzeniu wykonania planu spłaty i stwierdzeniu umorzenia zobowiązań upadłego po uprawomocnieniu się zarządzenia o zwrocie tego wniosku, postanowienia o odrzuceniu albo o oddaleniu tego wniosku albo o umorzeniu postępowania w przedmiocie rozpoznania tego wniosku. Na postanowienie przysługuje zażalenie. Wskazane wyżej postanowienie sądu ma charakter deklaratoryjny, co wyraźnie podkreślił Projektodawca w uzasadnieniu Projektu.

Projektodawca przewidział również ochronę dla wierzycieli tych upadłych, którzy wykonali plan spłaty wcześniej niż 3 miesiące przed wejściem w życie projektowanych rozwiązań. Zgodnie z art. 9 jeżeli w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy upłynął już okres,

na który został ustalony plan spłaty wierzycieli, terminy na złożenie wniosku o zmianę planu spłaty wierzycieli i wniosku o uchylenie planu spłaty wierzycieli, o których mowa w art. 7 ust. 3 i art. 8 ust. 3, rozpoczynają swój bieg od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Przepisy przejściowe trafnie identyfikują konieczność ochrony wierzycieli tych upadłych, których postępowania toczyły się pod rządami przepisów obecnie obowiązujących, ewentualnie poprzednich stanów prawnych. Jednak Projektodawca słusznie przyjął, że realne i rzeczywiste odciążenie sądów upadłościowych jest możliwe tylko wówczas gdy projektowane zmiany obejmą wszystkie aktywne nadzory nad wykonywaniem planów spłaty wierzycieli.

III. Konkluzje

Zaproponowane w Projekcie rozwiązania należy ogólnie ocenić zdecydowanie pozytywnie. Rada Legislacyjna opowiada się za poddaniem go dalszym etapom rządowego procesu legislacyjnego, z sugestią rozważenia zaproponowanych w niniejszej opinii uwag. Wskazane błędy i mankamenty legislacyjne nie dyskwalifikują projektu i mogą być usunięte w toku dalszych prac.

*Na podstawie projektu opinii przygotowanego
przez dr hab. Annę Hrycaj, prof. UŁa, Rada
Legislacyjna przyjęła obiegowo niniejszą opinię w
dniu 12 stycznia 2026 r.*

prof. dr hab. Marek Szydło
Przewodniczący Rady Legislacyjnej
/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/